FARMER NOTES

ព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានកសិករ

ឆ្នាំទី ៦ លេខ ៦៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៧

ការចេញផ្សាយរបស់វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា

A Publication of the Cambodian Agricultural Research and Development Institute

មមាចត្នោត និងការកម្ចាត់

១- អ្វីទៅជាមមាចត្នោត?

មមាចត្នោតជាសត្វល្អិតចង្រៃនៃដំណាំស្រូវ មានខ្លួនតូចទំហំប៉ុនគ្រាប់អង្ករ និងមានពណ៌ត្នោតនៅពេលពេញវ័យ។ វដ្តជីវិតរបស់មមាចត្នោតមានរយៈពេល ៣៥ ថ្ងៃ។ នាពេលពេញវ័យ មមាចត្នោតញីកាត់ជាមួយមមាចត្នោតឈ្មោល រួចពងរហូតដល់វាងាប់។ មមាចត្នោតញីនីមួយៗអាចពងបានរហូតដល់ ៥០០ ពង។ មមាចត្នោតញីពងជាកញ្ចុំៗ ហើយដែលមួយកញ្ចុំៗមានពងពី ៧-៨ តម្រៀបគ្នាដូចស្និតចេក នៅលើស្រទបស្លឹកស្រូវ។ បន្ទាប់ពីពងរួចបានប្រហែលមួយអាទិត្យ កូនមមាចត្នោតនឹងញាស់។ កូនមមាចត្នោតញាស់ត្រូវឆ្លងកាត់ការសកចំនួន ៥ ដង ដែលមានរយៈពេលប្រមាណជា ១៥ ថ្ងៃ ទើបក្លាយជាមមាចត្នោតពេញវ័យ។ ជាទូទៅ មមាចត្នោតពេញវ័យមានស្លាបខ្លី ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលវាត្រូវការផ្លាស់ទីជម្រកថ្មីសម្រាប់ចំណី និងបន្តពូជ ពេលនោះស្លាបវានឹងដុះលូតលាស់វែងដែលអាចឲ្យវាហើរបន្លាស់ទីបាន។

២- តើការបំផ្លាញរបស់វាយ៉ាងដូចម្តេច?

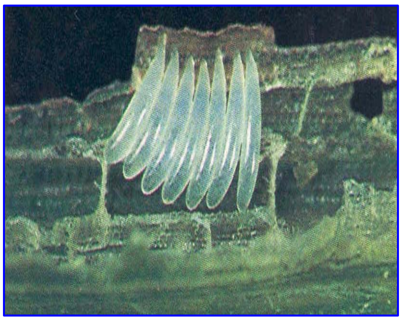

កូនមមាចត្នោតទើបញាស់រហូតដល់ពេញវ័យ បំផ្លាញដំណាំស្រូវចាប់ពីសំណាបដល់ទុំ។ ប៉ុន្តែការបំផ្លាញនេះមានកម្រិតខ្លាំងក្លាចំពោះកូនមមាចត្នោតជិតពេញវ័យ និងពេញវ័យ។ ការបំផ្លាញដំណាំស្រូវរបស់មមាចត្នោតមានពីរបែបគឺ ទីមួយជញ្ជក់យករុក្ខរសពីដើមស្រូវ រហូតដល់ដើមស្រូវខ្សោះខ្លោចងាប់ និងទីពីរគឺជាភ្នាក់ងារចម្លងជំងឺវីរុសពីរប្រភេទគឺជំងឺតឿស្មៅ និងជំងឺតឿរួញស្លឹក។ ជាទូទៅមមាចត្នោតច្រើនតែបំផ្លាញដំណាំស្រូវធ្ងន់ធ្ងរដោយជញ្ជក់យករុក្ខរសប៉ុណ្ណោះ។ ចំពោះជំងឺតឿស្មៅ និងតឿរួញស្លឹក ភាគច្រើនកើតមានលើគុម្ពមួយចំនួនតូចក្នុងស្រែតែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងករណីដែលសង្កេតឃើញមានគុម្ពស្រូវដែលកើតជំងឺទាំងពីរប្រភេទនេះ ត្រូវដកវាគរដុតចោល ដើម្បីសម្លាប់វីរុស និងទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលខ្លាំងឡើង។

៣- តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីការពារកុំឲ្យមានការបំផ្លាញ

ខ្យល់អាកាសក្តៅសើម និងហាប់នៅក្នុងស្រែ ជាលក្ខខណ្ឌប្រកបសម្រាប់មមាចត្នោត។ ដូចនេះ យើងត្រូវសម្អាតស្មៅក្នុងស្រែ និងតាមភ្លឺជាប់ជាប្រចាំ ដើម្បីឲ្យមានខ្យល់ចេញចូលបានល្អ។ ត្រូវថែរក្សាកង្កែបគ្រប់ប្រភេទ ពីងពាង អណ្តើកមាស កន្ទុំរុយ ស្រឹងគោក រួមទាំងត្រីក្នុងស្រែឲ្យបានច្រើន ព្រោះសត្វទាំងអស់នេះវាស៊ីពងមមាចត្នោតរហូតដល់មមាចត្នោតពេញវ័យ។ ក្នុងតំបន់ដែលងាយរងគ្រោះដោយមមាចត្នោត ត្រូវប្រើពូជស្រូវដែលធន់ទៅនឹងមមាចត្នោត។ ពូជស្រូវដែលធន់ទ្រាំមធ្យមគឺ អ៊ីអ៊ែរកេសរ គ្រូ ជលសារ និង ខា១២។ ត្រូវធ្វើដីដោយភ្ជួរលប់គល់ជញ្រ្ជាំងឲ្យរលួយបានល្អ និងមិនត្រូវផ្តល់ឲ្យដំណាំស្រូវនូវសារធាតុចិញ្ចឹមអាសូតច្រើនជ្រុលពេកទេ ទោះបីជាសារធាតុអាសូតនោះបានមកពីប្រភពជីណាក៏ដោយ ព្រោះថាដំណាំស្រូវដែលមានសារធាតុអាសូតច្រើនជ្រុលនឹងលូតលាស់ខុសប្រក្រតីធ្វើឲ្យជាលិកាស្លឹក និងដើមមានសភាពទន់ជ្រុល សមប្រកបសម្រាប់ការចាក់ជញ្ជក់យកចំណី ព្រមទាំងរុក្ខរសមានបរិមាណជាតិស្ករ និងប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យមមាចត្នោតពង ញាស់ និងសកទៅជាមមាចត្នោតពេញវ័យបានច្រើន។

៤- តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេច កុំឲ្យមានការរីករាលដាល

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការចុះត្រួតពិនិត្យស្រែជាប្រចាំគឺជាការចាំបាច់ ជាពិសេសនៅលើថ្នាលសំណាប និងស្រែសន្ទូង ឬពង្រួសក្នុងដំណាក់កាលបែកគុម្ព រហូតដល់ដំណាក់កាលស្រូវដាក់គ្រាប់។ ការចុះត្រួតពិនិត្យ ត្រូវធ្វើយ៉ាងហោចណាស់មួយអាទិត្យម្តង ប៉ុន្តែបើសង្កេតឃើញវត្តមានមមាចត្នោតហើយនោះ ត្រូវចុះតាមដាន ២-៣ ថ្ងៃម្តង។

ជំងឺតឿស្មៅ

ជំងឺតឿរួញស្លឹក

ថ្នាលសំណាប៖ បន្ទាប់ពីសង្កេតឃើញថាមានមេមមាចត្នោត ២-៣ ជាច្រើនកន្លែងក្នុងថ្នាលសំណាបហើយ បីថ្ងៃក្រោយមកទៀតត្រូវចុះមកតាមដានបន្ត នៅពេលនោះ បើឃើញវត្តមានកូនមមាចត្នោតតូចៗដែលទើបនឹងញាស់ស្មើ ឬច្រើនជាង ១០ ក្នុងផ្ទៃដីពីរតឹកបួនជ្រុង ជាច្រើនកន្លែងហើយ ត្រូវចាត់វិធានការណ៍ជាបន្ទាន់ទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែង។ ក្នុងករណីដែលមានទឹកគ្រប់គ្រាន់ ត្រូវបញ្ចូលទឹកពន្លិចដើមសំណាប ដោយទុកចុងស្លឹកឲ្យបានរយៈពេល ៧-៨ ថ្ងៃ ដើម្បីកុំឲ្យកូន និងមេមមាចត្នោតអាចជញ្ជក់យករុក្ខរសបាន ព្រមទាំងមិនឲ្យពងរបស់វាញាស់បាន។ ក្នុងរយៈពេលពន្លិចទឹកនេះ ត្រូវឧស្សាហ៍ដើរគោះស្លឹកសំណាប ទម្លាក់កូន និងមេមមាចត្នោតទៅក្នុងទឹករួចបង្ហូរវាចេញ ដោយដាក់ស្បៃមុងត្រងយកមកជាន់កម្ទេចចោល។ ក្នុងករណីដែលគ្មានទឹក ការប្រើប្រាស់ថ្នាំពុលកសិកម្មសមស្របគឺជាការចាំបាច់។ ជាបឋម យើងត្រូវប្រើថ្នាំបាសា (Bassa) ដើម្បីសម្លាប់មេមមាចត្នោត។ មួយអាទិត្យក្រោយមក យើងត្រូវប្រើថ្នាំប៊ូទីល (Butyl = Applaud) ដើម្បីកុំឲ្យកូនមមាចត្នោតវាសកបាន ដូចនេះវានឹងងាប់។ ត្រូវចងចាំថា មិនត្រូវយកសំណាបដែលពោរពេញទៅដោយកូនមមាចត្នោតទៅស្ទូងឡើយ។

ស្រែសន្ទូង ឬពង្រួស៖ ការតាមដានត្រូវធ្វើដូចលើថ្នាលសំណាបដែរ នៅពេលសង្កេតឃើញមមាចត្នោត និងកូនរបស់វាមានចំនួនស្មើ ឬច្រើនជាង ១០ ក្បាល ក្នុងមួយគុម្ព ឬពីរតឹកបួនជ្រុង (ពង្រួស) ហើយ យើងត្រូវបញ្ចូលទឹកពន្លិចដើមស្រូវទុកតែចុងស្លឹក ក្នុងករណីដែលអាចធ្វើបាន។ បន្ទាប់ពីបញ្ចូលទឹកហើយ ត្រូវឧស្សាហ៍ដើរគោះស្លឹកស្រូវទម្លាក់កូន និងមេមមាចត្នោត និងបញ្ចូលហ្វូងទា (បើមាន) ឲ្យចូលស៊ី។ ទន្ទឹមនឹងនោះ ត្រូវសម្អាតស្មៅតាមភ្លឺស្រែ និងដើរកៀរយកមមាចត្នោតដែលអណ្តែតមកទើរតាមកៀនភ្លឺមកជាន់កម្ទេចចោល។ ក្នុងករណីដែលមានមេមមាចត្នោតច្រើន ត្រូវយកស្បៃមុងមកអូសជាជំនួយ។ ក្នុងករណីដែលគ្មានទឹកបញ្ចូលពន្លិចដើម យើងត្រូវបាញ់ថ្នាំ បាសា (Bassa) ដើម្បីសម្លាប់មេមមាចត្នោត រួចមួយអាទិត្យក្រោយមកត្រូវបាញ់ថ្នាំប៊ូទីល (Butyl = Applaud) ដើម្បីសម្លាប់កូនញាស់ដោយការពារមិនឲ្យវាសកបាន។

៥- វិធានការកម្ចាត់មមាចត្នោតក្នុងករណីសំណាយផ្លេក

សំណាយផ្លេកនៃមមាចត្នោត គឺជាការកើនឡើងយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់នៃចំនួនកូន និងមេមមាចត្នោតក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី។ ក្នុងករណីនេះ ចំនួនមមាចត្នោតអាចមានរាប់រយក្បាលក្នុងមួយគុម្ពស្រូវ ហើយវិធានការណ៍កម្ចាត់វា ត្រូវប្រើវិធានការណ៍ចម្រុះ ដោយរួមទាំងការបញ្ចូលទឹកពន្លិចដើមស្រូវ (បើមាន) ការអូសស្បៃមុង និងការប្រើថ្នាំបាសា និងប៊ូទីល ក្នុងកម្រិតខ្ពស់ជាងធម្មតា។

តារាងបង្ហាញវិធីសាស្រ្តការពារ និងកម្ចាត់មមាចត្នោត៖

វិធីសាស្រ្តការពារ និងកម្ចាត់	ថ្នាលសំណាប		ស្រែសន្ទូង និងស្រែពង្រួស		សំណាយផ្លេក	
	មានទឹក	គ្មានទឹក	មានទឹក	គ្មានទឹក	មានទឹក	គ្មានទឹក
ពន្លិចទឹក+គោះទម្លាក់+កៀរប្រមូល	+	_	+	_	+	_
អូសស្បៃមុង	+	_	+	_	+	អូសដោយប្រុងប្រយ័ត្ន
បញ្ចូលហ្វូងទា	+	_	+	_	+	_
បាញ់ថ្នាំបាសា ក្នុងកម្រិត*	_	៣០ ក្រ/១ធុង	_	៣៥ ក្រ/១ធុង	៥០-៦០ ក្រ/១ធុង	៥០-៦០ ក្រ/១ ធុង
បាញ់ថ្នាំប៊ូទីល ក្នុងកម្រិត*	_	៣ ក្រ/១ធុង**	_	៤ ក្រ/១ធុង**	៥-៨ ក្រ/១ធុង	៥-៨ ក្រ/១ធុង

* ១ ធុង ស្មើនឹងទឹក ២០ លីត្រ ប្រើប្រាស់ទឹកពី ៣៦០ ទៅ ៤០០ លីត្រក្នុងមួយហិកតា

** បើប្រើលើសកម្រិតនេះវានឹងធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សត្វមានប្រយោជន៍

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមសូមធ្វើការទាក់ទង ការិយាល័យការពារដំណាំ មជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាល និងព័ត៌មាន ការិយាល័យផែនការ សហប្រតិបត្តិការ និងពាណិជ្ជកម្ម នៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា នៅតាមបណ្តោយផ្លូវជាតិលេខ ៣ សង្កាត់ប្រទះឡាង ខណ្ឌដង្កោ ភ្នំពេញ ឬតាមប្រអប់សំបុត្រលេខ ០១ ភ្នំពេញ
ទូរស័ព្ទលេខ: (៨៥៥-២៣) ៦៣១៩ ៦៩៣-៤ គេហទំព័រ: www.cardi.org.kh
ទូរអក្សរ: plap@cardi.org.kh trin@cardi.org.kh hunyadana@cardi.org.kh